

Komparativna analiza mirovinskog sustava Republike Hrvatske i Republike Slovenije

Jelenić, Toni

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:579393>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-04**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij „Poslovna ekonomija“
Studijski program „Trgovinsko poslovanje“

**Komparativna analiza mirovinskog sustava Republike Hrvatske i
Republike Slovenije**

Završni rad

Ime i prezime: Toni Jelenić

Ime i prezime mentora: Izv. Prof. dr.sc. Tomislav Sekur

JMBAG: 0067608153

Zagreb, travanj 2022.

SAŽETAK

Mirovinski sustav ima važnu ulogu u svakoj državi. Razina njegove uređenost određuje način na koji se mirovinski sustav financira te uvjete za odlazak u mirovinu kao i visinu mirovina. Mirovinski sustavi prolaze kroz reforme kako bi se prilagodili postojećim okolnostima na različitim područjima. Od osamostaljenja Republike Hrvatske mirovinski sustav je prošao kroz nekoliko reformi. Iako su navedene reforme dovele do određenih poboljšanja u smislu povećanja mirovina, sadašnje stanje hrvatskog mirovinskog sustava nije zadovoljavajuće. To se posebno odnosi na način njegovog financiranja. Loše upravljanje mirovinskih fondovima dovodi do toga da se iz državnog proračuna izdvajaju znatna financijska sredstva za mirovinski sustav. Mirovinski sustav u Republici Sloveniji, također, je prošao kroz više reformi. Reforme su dovele do povećanja dobne granice za odlazak u mirovinu kao i do rasta mirovina u Republici Sloveniji. Također, smanjile su ovisnost mirovinskog sustava o državnom proračunu. Slovenski mirovinski sustav provedbom reformi se približio mirovinskim sustavima u razvijenim državama.

Ključne riječi: mirovina, mirovinski sustav, reforma, Republika Hrvatska, Republika Slovenija

SUMMARY

The pension system plays an important role in every state. The level of its regulation determines the manner in which the pension system is financed, the conditions for retirement as well as the amount of pensions. Pension systems are undergoing reforms to adapt to existing circumstances in different areas. Since the independence of the Republic of Croatia, the pension system has undergone several reforms. Although these reforms have led to some improvements in terms of increasing pensions, the current state of the Croatian pension system is unsatisfactory. This is especially true of the way it is financed. Poor management of pension funds leads to the allocation of significant financial resources from the state budget for the pension system. The pension system in the Republic of Slovenia has also undergone several reforms. The reforms have led to an increase in the retirement age as well as an increase in pensions in the Republic of Slovenia. They also reduced the dependence of the pension system on the state budget. The implementation of reforms has brought the Slovenian pension system closer to the pension systems in developed countries.

Key words: pension, pension system, reform, Republic of Croatia, Republic of Slovenia

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad / seminarski rad / prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada / prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada / prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Toni Jelenić

(vlastoručni potpis studenta)

Zagreb, 1.4.2022

(mjesto i datum)

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MIROVINSKI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ	2
2.1. Obilježja mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj	2
2.2. Mirovinsko osiguranje u Republici Hrvatskoj.....	6
2.3. Uvjeti za odlazak u mirovinu.....	8
2.4. Vrste mirovina	11
3. MIROVINSKI SUSTAV U REPUBLICI SLOVENIJI	14
3.1. Obilježja mirovinskog sustava u Republici Sloveniji.....	14
3.2. Mirovinsko osiguranje u Republici Sloveniji.....	17
3.3. Uvjeti za odlazak u mirovinu u Republici Sloveniji.....	18
3.4. Vrste mirovina u Republici Sloveniji	21
4. REFORME MIROVINSKOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ I REPUBLICI SLOVENIJI.....	24
4.1. Provedba reformi u Republici Hrvatskoj.....	24
4.2. Provedba reformi u Republici Sloveniji	26
4.3. Uspješnost reformi mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji ..	28
5.USPOREDBA MIROVINSKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE I REPUBLIKE SLOVENIJE.....	32
5.1. Usporedba prosječnih plaća Republike Hrvatske i Republike Slovenije.....	32
5.2. Usporedba prosječnih troškova života Republike Hrvatske i Republike Slovenije.....	32
5.3. Usporedba broja osiguranika Republike Hrvatske i Republike Slovenije do 2020. godine	33
6. ZAKLJUČAK	34
LITERATURA.....	35
POPIS SLIKA	38
POPIS TABLICA.....	39

1. UVOD

Republika Hrvatska i Republika Slovenija od svojeg su osamostaljenja provele nekoliko reformi mirovinskog sustava. Zadaća reformi bila je poboljšati funkcioniranje mirovinskog sustava, formirati kvalitetan način njegovog financiranja, dobro oblikovati uvjete za odlazak u mirovinu, regulirati visinu mirovina i sl. Reforme su se provodile poradi toga što su u pojedinim područjima mirovinskog sustava uočene manjkavosti. U radu će se koristiti podaci literatura dostupnih u knjigama, člancima i internetskim stranicama. Metodologija korištena u radu je kvantitativna od strane grafikona i tablica, kvalitativna od strane pojedinih tablica i slika.

U ovom radu govori se o mirovinskom sustavu u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji kao i o reformama navedenih mirovinskih sustava. U uvodnom dijelu iznijet je uvod u temu. Drugo poglavlje prikazuje značajke mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj dok treće poglavlje prikazuje značajke mirovinskog sustava u Republici Sloveniji. Učinci reformi mirovinskih sustava u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji prikazani su u četvrtom poglavlju, a u petom poglavlju je uspoređujemo mirovinske sustave Republike Hrvatske i Republike Slovenije. Posljednje poglavlje je zaključak.

Svrha rada je usporediti mirovinske sustave Republike Hrvatske i Republike Slovenije nakon čega će se doći do zaključka koji je sustav više pristupačniji građanima i pozitivniji za razvoj zemlje.

Cilj rada je prikazati jesu li mirovinski sustavi u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji održivi, odnosno jesu li reforme dovele do njihove održivosti.

2. MIROVINSKI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj mirovinski se sustav uvrštava među ključne elemente socijalne sigurnosti. Mirovinski sustav ima dva obvezna i jedan dobrovoljni stup mirovinskog osiguranja. Hrvatski mirovinski sustav je kapitalizirani sustav koji se temelji na individualnim računima budućih umirovljenika. To je tzv. trostupni mirovinski sustav (Hrvatsko mirovinsko osiguravajuće društvo 2020).

2.1. Obilježja mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj, kao i u drugim suvremenim državama, mirovinski sustav pripada među važna područja vezana uz socijalnu sigurnost. Uloga mirovinskog osiguranja jest osiguravanje od rizika starosti, smrti osobe u obitelji koje uzdržavaju obitelj, invalidnosti, tjelesnog oštećenja i dr. Republika Hrvatska je do 2002. godine imala mirovinski sustav koji se temeljio na međugeneracijskoj solidarnosti što znači da su se doprinosi plaćali kroz sustav međugeneracijske solidarnosti. Ovaj sustav nije funkcionalan u suvremenom društvu poradi toga što danas na jednog umirovljenika dolazi 1,23 radnika. Ovaj problem prepoznat je 2002. godine i tada su u hrvatski mirovinski sustav uvedena tri stupa. Zadaća uvođenja tri stupa u hrvatski mirovinski sustav bila je rješavanje problema starenja stanovništva kao i problema vezanih uz neodrživost sustava međugeneracijske solidarnosti (Antešić, 2020).

U Republici Hrvatskoj prvi se stup, vidljivo u tablici 1. mirovinskog sustava temelji na starom, odnosno ranijem modelu međugeneracijske solidarnosti. Unutar ovog stupa doprinosi od bruto plaće su u visini od 15%. Ovim doprinosima financiraju se mirovine sadašnjih umirovljenika po tzv. „pay-as-you-go“ sistemu. Ovaj mirovinski stup obavezan je za sve zaposlenike u Republici Hrvatskoj. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje nadzire provedbu osiguranja iz prvog stupa (PBZ Croatia, n.d.).

Drugi stup mirovinskog osiguranja, tablica 1, u Republici Hrvatskoj je obavezan. Ovaj se stup mirovinskog osiguranja temelji na sustavu individualne kapitalizirane štednje. To podrazumijeva da osiguranici na mjesečnoj razini izdvajaju mirovinski doprinos u visini od 5% bruto plaće. Navedena se sredstva uplaćuju na osobni račun u obveznom mirovinskom fondu. Drugi stup mirovinskog osiguranja je obavezan za sve one osiguranike koji su osigurani u sustavu obaveznog

mirovinskog osiguranja temeljem generacijske solidarnosti, a sukladno sa Zakonom o mirovinskom osiguranju. To se odnosi na osobe mlađe od 40 godina koje prvi puta stječu svojstvo osiguranika u mirovinskom osiguranju. Navedeno svojstvo mogu steći na temelju nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, drugog dohotka ili naknade. Svaki osiguranik može koristiti samo jedan mirovinski fond te unutar njega može imati samo jedan račun (PBZ Croatia, n.d.).

Treći mirovinski stup, tablica 1. predstavlja mogućnost za dobrovoljnu mirovinsku štednju. Radi se o obliku štednje koji osiguranicima daje mogućnost samostalnog preuzimanja odgovornosti za vlastita mirovinska primanja. Osiguranik sam određuje visinu i dinamiku ulaganja u treći mirovinski fond. Na taj se način ostvaruje pravo na primanje dodatne mirovine. Dobrovoljna mirovinska štednja predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju, što znači da mirovinsko društvo koje upravlja dobrovoljnim mirovinskim fondom uplaćene mirovinske doprinose članova ulaže u svrhu ostvarivanja prinosa i povećanja vrijednosti imovine fonda, kako bi se svakom članu fonda omogućila isplata što veće mirovine u budućnosti. (Ministarstvo financija, n.d.).

Sukladno sa Zakonom o dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN 19/14, 29/18 i 115/18) Republika Hrvatska potiče ulaganje u dobrovoljnu mirovinsku štednju na način da članovima dobrovoljnih mirovinskih fondova isplaćuje poticajna sredstva iz državnog proračuna. Visina državnih poticajnih sredstava je 15% ukupnog uplaćenog doprinosa od svakog člana dobrovoljnog mirovinskog sustava u prethodnoj kalendarskoj godini. Maksimalna poticajna sredstva pokrivaju ulog od 5.000,00 kuna po članu fonda u jednoj kalendarskoj godini. Jedan član dobrovoljnog mirovinskog fonda godišnje može najviše ostvariti 750,00 kuna državnih poticajnih sredstava.

Tablica 1. Karakteristike mirovinskih stupova u Republici Hrvatskoj

1. stup	2. stup	3. stup
Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti	Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje	Dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
Izdvajate 15% bruto plaće	Izdvajate 5% bruto plaće	Osobni izbor dinamike i visine uplata
Prikupljeni doprinosi uplaćuju se u državni proračun	Prikupljeni doprinosi uplaćuju se na osobni račun člana u obveznim mirovinskim fondovima	Štednja se uplaćuje na osobne račune u dobrovoljnim mirovinskim fondovima

	Ostvarujete prinose fonda	Ostvarujete državni poticaj do 750 kuna godišnje i prinose fonda
	Mirovinska štednja je nasljedna	Mirovinska štednja je nasljedna

Izvor: PBZ Croatia, 2020

Treba naglasiti da u Republici Hrvatskoj mirovinsko osiguranje pokušava stanovništvo starije životne dobi osigurati od rizika siromaštva, osiguranje od rizika siromaštva uvrštava se među temeljne zadatke u sklopu mirovinskog sustava. Zaštita od siromaštva ima važan bitno donosi kvaliteti života osoba u trećoj životnoj dobi. Tablica 2. prikazuje udio umirovljenika u Republici Hrvatskoj kojima prijeti siromaštvo.

Tablica 2. Udio umirovljenika kojima prijeti siromaštvo u Republici Hrvatskoj (%)

GEO/VRIJEME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU 28	:	14,7	14,7	13,6	13	13,1	13,4	14,1	14,4	15,3
Hrvatska	:	27,5	26,6	22,8	20,5	20,7	23,5	23,7	26	25,7

Izvor: Antešić, D., 2020

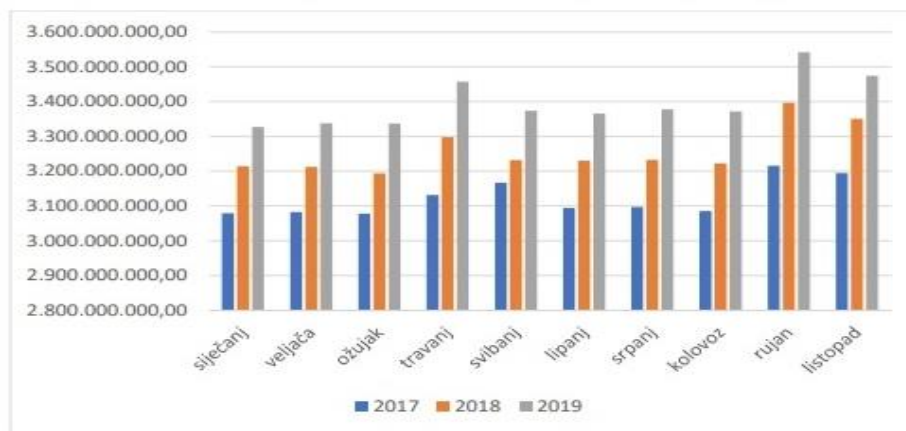
Podaci prikazani u Tablici 2. ukazuju na to da se udio umirovljenika kojima u Republici Hrvatskoj prijeti siromaštvo povećava od 2012. godine. Tek je povremeno dolazilo do smanjenja udjela umirovljenika kojima prijeti siromaštvo. U 2018. taj je udio iznosio 25,7%. Kada je riječ o prosjeku Europske unije, Republika Hrvatska je na navedenom području ispod prosjeka i to za 10,4 postotna boda te navedeno nije u skladu ni s politikama Europske unije koje se odnose na konvergencije i kohezije. U Republici Hrvatskoj svaki je četvrti umirovljenik suočen s prijetnjom od siromaštva. Stručnjaci ističu da se trend može samo još više pogoršati ukoliko se ne promjeni mirovinski sustav (Antešić, 2020).

Kao što je ranije navedeno, doprinos za prvi stup je 15%, a za drugi stup je 5% bruto plaće. Navedeno je u kontekstu visine hrvatskih plaća velik teret za pojedinca te u tom kontekstu to ima negativan utjecaj na njegovu kupovnu moć. Također, visoki mirovinski izdaci i visoke stope doprinosa povećavaju cijenu rada što smanjuje produktivnost, potiče nezaposlenost, zapošljavanje

u neslužbenom gospodarstvu i neplaćanju samih doprinosa što u konačnici povratno povećava jaz između prihoda i izdataka mirovinskog osiguranja. (Antešić, 2020).

Manje razvijene države, kao što je Republika Hrvatska, ne mogu podnijeti veliki teret umirovljene radne snage jer navedeno ima negativan utjecaj na produktivnost aktivnog radnog stanovništva te ga posljedično čini nekonkurentnim. U Republici Hrvatskoj doprinosi od pojedinca nisu dovoljni za pokrivanje troškova mirovinskog osiguranja te, posljedično, razlika se nadoknađuje iz državnog proračuna. Radi se o velikom jazu između prihoda iz doprinosa i rashoda sustava te je, primjerice, u 2018. godini državni proračun pokrio 44,44% rashoda unutar mirovinskog osiguranja (Antešić, 2020).

Slika 1. Rashod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za mirovine i mirovinska primanja

Izvor: Antešić, D., 2020

Podaci prikazani na Slici 1. ukazuju na to kako rashodi od 2017. do 2019. godine imaju trend rasta. Posljedično, njihovo se smanjivanje ne predviđa u budućnosti budući da na godišnjoj razini u Republici Hrvatskoj raste broj korisnika mirovinskog osiguranja.

Demografske promjene s kojima se suočava Republika Hrvatska utječu na neodrživost njezinog mirovinskog sustava. Negativnim utjecajem demografskih promjena najviše je pogođen prvi mirovinski stup jer je on temeljni izvor prihoda u hrvatskom mirovinskom sustavu. Problem se uočava u samoj strukturi mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj. Naime, prvi mirovinski stup

nema budućnosti budući da je omjer zaposlenika i umirovljenika toliko smanjen da gotovo jedan zaposlenik mora osigurati mirovinu za jednog umirovljenika. Takav model danas nije održiv budući da se Republika Hrvatska suočava s niskom stopom fertiliteta, rastom životnog standarda te velikom migracijom stanovništva (Antešić, 2020).

2.2. Mirovinsko osiguranje u Republici Hrvatskoj

Prinosi obveznih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj, prikazani putem referentnih indeksa za pojedine kategorije fondova (MIREX A, MIREX B i MIREX C) u 2020. godini te od njihovog početka rada prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3. Prinosi obveznih mirovinskih fondova

	Prinos u 2020. godini (%)	Prinos od početka rada* (%)
MIREX A	0,43	6,91
MIREX B	0,94	5,41
MIREX C	1,15	5,13

Izvor: Zajedničko izvješće, 2021

Poslovanje obveznih mirovinskih fondova u 2020. godini na početku godine obilježio je rast. Potom je slijedila značajna korekcija cijena financijskih instrumenata što se ponajviše odrazilo na dioničkim tržištima. Poradi toga, krajem prvog kvartala 2020. godine je došlo do bitnih korekcija vrijednosti obračunatih jedinica obveznih mirovinskih fondova što je posljedično dovelo do smanjenja prinosa u prvom kvartalu 2020. godine. Ipak, na kraju 2020. godine došlo je do oporavka obveznih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj. Na kraju 2020. godine prinosi svih indeksa bili su pozitivni. Zarade hrvatskih obveznih mirovinskih fondova u 2020. godini iznosile su ukupno za sve fondove 1,2 milijarde kuna (Tablica 4) (Zajedničko izvješće, 2021).

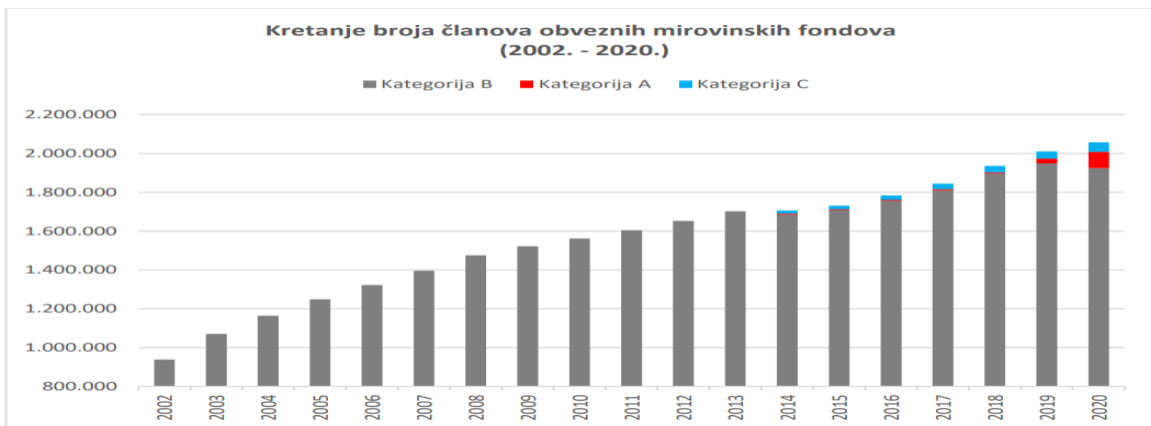
Tablica 4. Zarade obveznih mirovinskih fondova po kategorijama u 2020. godini

Zarada fondova (mil. HRK)	
OMF-ovi kategorije A	8
OMF-ovi kategorije B	1.140
OMF-ovi kategorije C	80
Ukupno	1.227

Izvor: Zajedničko izvješće, 2021

Krajem 2020. godine obvezni mirovinski fondovi imali su 2.057.391 članova što je za 2,3% bilo više u odnosu na 2019. godinu. Prosječan godišnji rast broja članova u periodu od 2002. do 2020. bio je 4,5%. Broj novih članova obveznih mirovinskih fondova u 2020. godini bitno je pao poradi izbijanja pandemije COVID-19 te poradi pada zaposlenosti za 29% u odnosu na 2019. godinu. Slika 2. prikazuje kretanje broja članova obveznih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj.

Slika 2. Kretanje broja članova obveznih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj

Izvor: Zajedničko izvješće, 2021

U Republici Hrvatskoj posluju dvije vrste dobrovoljnih mirovinskih fondova. To su (Središnji državni portal, n.d.):

- Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi – namijenjeni su štednji svim onim građanima koji imaju prebivalište na prostoru Hrvatske. Za članstvo u ovim mirovinskim fondovima

nema ograničenja vezanog uz dob i zaposlenje te trajanje članstva nije ograničeno vremenom. Svaki član mirovinskog fonda odabire visinu i dinamiku uplaćivanja u fond te u kojem će periodu izvršavati uplate. Ako član prestane uplaćivati ili ako ne uplaćuje redovito, članstvo u fondu se ne prekida što znači da postojeća sredstva na računu člana fonda i dalje ostvaruju prinose. U vlasništvu člana su sva sredstva koja su uplaćena na njegov račun u fondu.

- Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi – uključuju samo zaposlenike poslodavca koji je osnivač fonda, odnosno uključuju samo članove udruge koja je fond osnovala poradi štednje svojih članova. Članovi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova imaju pravo na dodatne poticaje koje uplaćuje poslodavac ili udruga koja je fond osnovala.

2.3.Uvjeti za odlazak u mirovinu

U Republici Hrvatskoj osiguranik stječe pravo na starosnu mirovinu kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža. Iznimka od navedenog u periodu od 2020. do 2029., a koja se odnosi na žene s navršениh 15 godina mirovinskog staža, prikazana je u Tablici 6 (HZMO, 2020). Tablica 5. prikazuje na koji način se povećava uvjet za odlazak u mirovinu s iznimkom staža od najmanje 15 godina. Svake godine od 2020. do 2029. uvjet se povećava za 3 mjeseca. Povećanjem uvjeta godina i mjeseci za odlazak u prijevremenu mirovinu želi se postići manji teret mirovinskom sustavu, samim time državi koja dio mirovina isplaćuje iz proračuna.

Tablica 5. Iznimka za stjecanje prava na starosnu mirovinu

STAROSNA MIROVINA (najmanje 15 godina staža)					
u godini	godine života		u godini	godine života	
	god.	mj.		god.	mj.
2020.	62	6	2025.	63	9
2021.	62	9	2026.	64	0
2022.	63	0	2027.	64	3
2023.	63	3	2028.	64	6
2024.	63	6	2029.	64	9

Izvor: HZMO, 2020

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik s navršenih šezdeset godina života i 35 godina mirovinskog staža.

Tablica 6. Iznimke za prijevremenu starosnu mirovinu

PRIJEVREMENA STAROSNA MIROVINA				
u godini	godine života		godine staža	
	god.	mj.	god.	mj.
2020.	57	6	32	6
2021.	57	9	32	9
2022.	58	0	33	0
2023.	58	3	33	3
2024.	58	6	33	6
2025.	58	9	33	9
2026.	59	0	34	0
2027.	59	3	34	3
2028.	59	6	34	6
2029.	59	9	34	9

Izvor: HZMO, 2020

Osiguranik, također, može ostvariti starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika. Da bi se smatrao dugogodišnjim osiguranikom, osiguranik treba imati navršenih 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja u efektivnom trajanju. Staž osiguranja u efektivnom trajanju je razdoblje provedeno u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju u stvarnom trajanju. (HZMO, 2020).

Pravo na privremenu invalidsku mirovinu ima invalid rada koji je profesionalnom rehabilitacijom osposobljen za druge poslove, a nakon rehabilitacije je najmanje pet godina bio nezaposlen te je njegova nezaposlenost trajala do navršene 58. godine života. Osim navedenog, pravo na privremenu invalidsku mirovinu ima i invalid rada koji je završio profesionalnu rehabilitaciju te je potom nastavio raditi, ali je naknadno postao nezaposlen, ukoliko od nadležnog tijela za zapošljavanje prihvati ponudu o radu. Na temelju djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti poradi bolesti ili ozljede izvan rada prije navršenih 65 godina života i ako navršeni staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka, stječe se pravo na invalidsku mirovinu (HZMO, 2020).

Na obiteljsku mirovinu pravo imaju (HZMO, 2020):

- „udovica odnosno udovac (bračni drug)
- izvanbračni drug koji je s osiguranikom ili s korisnikom starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine do njegove smrti živio u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine
- razvedeni bračni drug s pravom na uzdržavanje
- djeca (bračna, izvanbračna, posvojena, pastorčad koju je osiguranik uzdržavao)
- roditelji koje je osiguranik uzdržavao do svoje smrti
- pastorčad koju je osiguranik uzdržavao
- unučad koju je osiguranik uzdržavao, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti
- roditelji – otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelj osiguranika koje je osiguranik uzdržavao
- djeca bez roditelja – braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na uzdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti
- životni partner
- dijete nad kojim ostvaruje partnersku skrb
- dijete preminulog životnog partnera kojeg je osiguranik uzdržavao u skladu s odredbama ZOMO-a i propisa o životnom partnerstvu osoba istog spola
- životni partner roditelja osiguranika kojeg je osiguranik uzdržavao u skladu s odredbama ZOMO-a i propisa o životnom partnerstvu osoba istog spola

- neformalni životni partner ako je ta zajednica do smrti korisnika trajala najmanje tri godine i udovoljavala pretpostavkama za postojanje životnog partnerstva i ako je postojanje neformalnog životnog partnerstva dokazano pred nadležnim sudom u izvanparničnom postupku“.

2.4.Vrste mirovina

U okviru obveznog mirovinskog osiguranja postoje sljedeće vrste mirovina (HANFA, n.d.):

- doživotna ili prijevremena starosna mirovina
- doživotna invalidska mirovina
- obiteljska mirovina.

Mirovine se razlikuju prema uvjetima koji se trebaju ispuniti za odlazak u mirovinu ili stjecanje prava na nju, a pojedine skupine osiguranika imaju povoljnije uvjete za umirovljenje.

Oblici mirovine iz obveznog mirovinskog osiguranja su sljedeći (HANFA, n.d.):

- pojedinačna mirovina
- zajednička mirovina koja se isplaćuje korisniku mirovine ili doživotno bračnom drugu koji nadživi korisnika
- pojedinačna mirovina sa zajamčenim razdobljem, s time da se u slučaju smrti korisnika prije isteka zajamčenog razdoblja novac nastavi isplaćivati imenovanom korisniku do isteka zajamčenog razdoblja
- zajednička mirovina sa zajamčenim razdobljem koja se isplaćuje korisniku ili doživotno bračnom drugu koji nadživi korisnika ili nakon smrti obaju bračnih drugova unutar zajamčenog razdoblja, imenovanom korisniku do kraja zajamčenog razdoblja, ako bračni drugovi prethodno za to daju suglasnost.

Vrste doživotnih starosnih mirovina u sklopu dobrovoljnog mirovinskog osiguranja su (HANFA, n.d.):

- privremena starosna mirovina (obročna isplata u novcu, ne može biti ugovorena na razdoblje kraće od pet godina)
- promjenjiva mirovina (mjesečna isplata u novcu, koja se mijenja ovisno o vrijednosti sredstava tehničkih pričuva namijenjenih isplati takvih mirovina)

- djelomično jednokratne isplate (isplata u novcu na temelju ugovora o mirovini u visini od najviše 30% od ukupno primljene doznake prije njezina umanjnja za naknadu mirovinskom osiguravajućem društvu)
- druge vrste mirovina prema mirovinskom programu tog mirovinskog osiguravajućeg društva.

Tablica 7. Korisnici mirovina prema vrstama i visini mirovina u Republici Hrvatskoj

Svote mirovina	M I R O V I N E							
	UKUPNO		STAROSNA		INVALIDSKA		OBITELJSKA	
	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina
0	1	2	3	4	5	6	7	8
do - 500,00	92275	234,20	66810	233,71	5638	278,80	19827	223,14
500,01 - 1.000,00	63363	754,02	41915	745,41	5686	783,83	15762	766,17
1.000,01 - 1.500,00	110080	1.244,26	62782	1.243,51	13489	1.297,66	33809	1.224,35
1.500,01 - 2.000,00	154101	1.768,28	94520	1.771,44	27844	1.778,97	31737	1.749,48
2.000,01 - 2.500,00	203643	2.245,78	130125	2.251,06	25468	2.252,68	48050	2.227,81
2.500,01 - 3.000,00	153865	2.765,63	111948	2.775,20	14050	2.767,93	27867	2.726,05
3.000,01 - 3.500,00	114464	3.231,37	90356	3.235,12	8065	3.194,59	16043	3.228,74
3.500,01 - 4.000,00	79872	3.735,51	67931	3.737,23	3173	3.715,18	8768	3.729,55
4.000,01 - 4.500,00	62661	4.231,61	55098	4.234,20	1494	4.205,19	6069	4.214,58
4.500,01 - 5.000,00	39653	4.729,98	35979	4.730,41	601	4.726,04	3073	4.725,75
5.000,01 - 6.000,00	40049	5.426,09	36171	5.427,03	587	5.412,28	3291	5.418,22
6.000,01 - 7.000,00	18626	6.407,73	16998	6.414,17	249	6.415,11	1379	6.327,10
7.000,01 - 8.000,00	7162	7.430,34	6799	7.430,57	72	7.458,50	291	7.418,06
veće od - 8.000,00	7910	9.339,27	7731	9.339,90	34	9.199,70	145	9.338,65
UKUPNO	1147724	2.567,19	825163	2.755,45	106450	2.081,98	216111	2.087,35

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, 2021

Podaci prikazani u Tablici 7. ukazuju na to da velik broj hrvatskih umirovljenika prima vrlo niske mirovine. Udio prosječne mirovine u prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj iznosi 37%. Među novim umirovljenicima njih više od jedne trećine u Republici Hrvatskoj prima najnižu mirovinu te ona uključuje dodatak do iznosa najniže mirovine definirane zakonom. Među novim umirovljenicima njih 35% prima najnižu mirovinu. Krajem 2017. godine ukupno je bilo 239.630 korisnika najniže mirovine te je navedeno 21% mirovina odobrenih prema općim propisima. Ukoliko se tome pridodaju korisnici sličnih instrumenata koji su postojali prije donošenja propisa o najnižoj mirovini 1999. godine, kao što je zaštitni dodatak te ako se tome dodaju i korisnici najniže mirovine prema Zakonu u pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članovima

njihovih obitelji, tada od ukupnog broja umirovljenika otprilike 25% prima neki oblik najniže mirovine. Kada je riječ o korisnicima najniže mirovine, oni imaju bitno manji radni staž od ostalih korisnika mirovine prema općim propisima te navedeno potvrđuju i objavljeni administrativni podaci o korisnicima najniže mirovine. (The World Bank, 2019.)

3. MIROVINSKI SUSTAV U REPUBLICI SLOVENIJI

Mirovinski sustav u Republici Sloveniji temelji se na međugeneracijskoj solidarnosti. Osiguranici u radnoj dobi uplaćuju u mirovinski i invalidski fond, čime se osigurava isplata mirovina u trenutku kada zbog starosti ili invaliditeta više nisu u mogućnosti ostvarivati osobne prihode od obavljanja poslova, odnosno na temelju druge aktivnosti (Portal GOV.SI, n.d.).

3.1. Obilježja mirovinskog sustava u Republici Sloveniji

Slovenija u osnovi ima prilično sličan mirovinski sustav kao većina europskih zemalja, ali s određenim posebnostima. Temeljna obilježja slovenskog mirovinskog sustava su (Vodopivec, Dolenc i Širok, 2008):

- Slovenija nema formalno definiran osnovni ili nulti mirovinski stup.
- Slovenija je uvela prvi stup, koji je javan i obvezan, na temelju međugeneracijske razmjene ili na sustavu izvješćivanja.
- Slovenija nema formalno formiran drugi stup obveznog osiguranja.
- Slovenija ima treći stup koji se temelji na dobrovoljnoj osnovi i financira ga poslodavac ili zaposlenik ili oboje, a organiziran je u privatnom sektoru.

U Sloveniji je pravo na socijalnu sigurnost zajamčeno ustavom. Ovo pravo ostvaruje se kroz sustave obveznog socijalnog osiguranja, među kojima je jedan od najvažnijih sustav obveznog (javnog) mirovinskog i invalidskog osiguranja. Glavne značajke slovenskog sustava obveznog mirovinskog osiguranja su (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2016):

- Osiguranje je regulirano zakonom.
- Osiguranje je obvezno za sve zaposlene osobe, bez obzira na njihovu nacionalnost, mjesto stanovanja i plaću, kao i samozaposlene osobe, poljoprivrednike i određene druge osobe.
- Osiguranici su dužni plaćati doprinose u postotku od plaće u visini utvrđenoj zakonom.
- Novčane naknade i mirovine izračunavaju se kao postotak prosječne mjesečne plaće zaposlenika u određenom razdoblju.
- Nositelj i izvršitelj sustava obveznog mirovinskog i invalidskog osiguranja u Sloveniji je Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Slovenije.
- S gledišta javnog financiranja, Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Slovenije drugi je po važnosti javno financijski fond u Sloveniji nakon državnog proračuna.

Vrste i stope doprinosa koje se isplaćuju iz mjesečnih plaća zaposlenika u Sloveniji prikazane su u tablici 8.

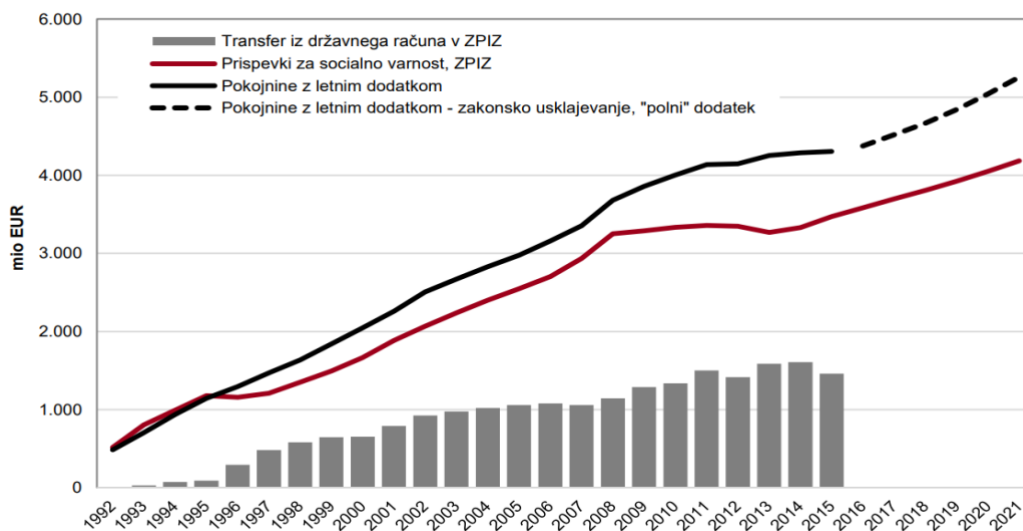
Tablica 8. Vrste i stope doprinosa iz plaća zaposlenika

Vrsta doprinosa	Stopa doprinosa osiguranika	Stopa doprinosa poslodavca
za mirovinsko i invalidsko osiguranje	15,50 %	8,85 %
za zdravstveno osiguranje	6,36 %	6,56 %
za roditeljsku skrb	0,10 %	0,10 %
u slučaju nezaposlenosti	0,14 %	0,06 %
za ozljede na radu i bolesti		0,53 %
Ukupno	22,10 %	16,10 %

Izvor: Ministarstvo za finance, 2018

Tijekom gospodarske krize 2008., zbog veće nezaposlenosti i većeg odlaska u mirovinu u vrijeme donošenja nove mirovinske reforme, povećao se jaz između doprinosa i mirovina, a time i transfera iz državnog proračuna u mirovinski fond, koji je bio najveći u 2014. godini. Iznosio je više od 1,6 milijardi eura.

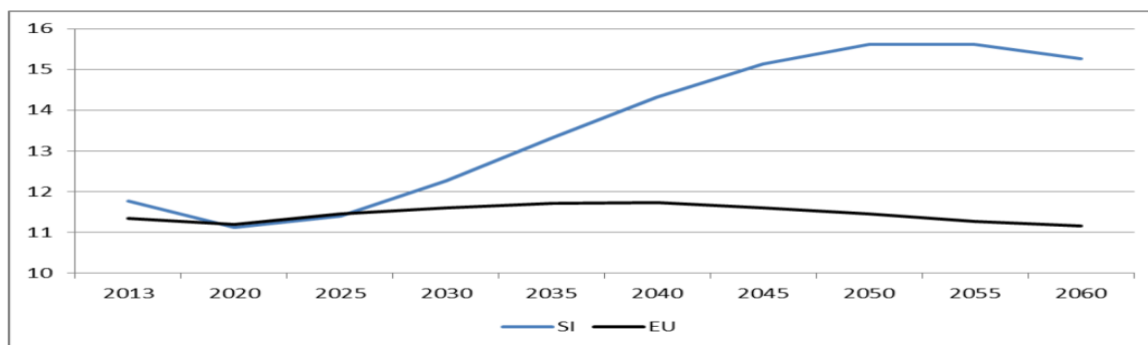
Slika 3. Doprinosi za mirovine iz državnog proračuna u Republici Sloveniji

Izvor: Ministarstvo za finance, 2022

Demografske projekcije i povezani izazovi ključni su element daljnjeg razvoja i dugoročne financijske održivosti. Udio broja umirovljenika na broj zaposlenika više će se nego udvostručiti do 2060. godine, a povećat će se i broj najstarije populacije. Projekcije rashoda povezanih sa starenjem za razdoblje do 2060. godine pokazuju da bi se prema osnovnom scenariju izdaci za mirovine u Sloveniji povećali sa sadašnjih 24,7% na 31,5% BDP-a. U strukturi izdataka vezanih uz starenje, najveći udio imaju izdaci koji se odnose na mirovinski sustav.

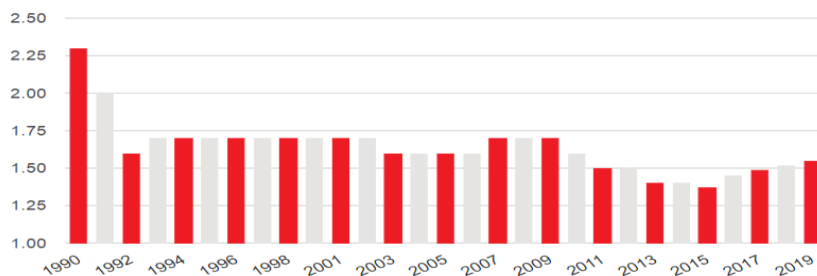
Slika 4. Projekcija izdataka za mirovine u Sloveniji i prosjek EU u % BDP-a

Izvor: Ministarstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2016

Svrha reguliranja sustava mirovinskog (i invalidskog) osiguranja je osigurati odgovarajuću socijalnu i materijalnu sigurnost za umirovljenike. No, problemi mirovinskog sustava u Sloveniji su nastali kada je omjer između broja zaposlenih i umirovljenika počeo opadati. Godine 1990. omjer zaposlenih i umirovljenika bio je 2,3, 1992. a omjer je pao na 1,6. U 2019. godini taj je omjer pao na 1,55. Rezultat smanjenja omjera između broja zaposlenih i umirovljenika je sve veći mirovinski jaz. Naime, doprinosi zaposlenika nisu dovoljni za isplatu mirovina. Razlika u mirovinama koje financira država se donekle smanjila posljednjih godina, ali je još uvijek velika.

Slika 5. Omjer broja zaposlenih na 1 umirovljenika u razdoblju 1990. – 2019. godine

Izvor: Triglav pokojnine (n.d.)

3.2. Mirovinsko osiguranje u Republici Sloveniji

Slovenija ima trostupni mirovinski sustav. Bit trostupnog sustava je da pojedinac preuzima dio štednje za starost jer mu jedno obvezno mirovinsko osiguranje više ne osigurava odgovarajuću mirovinu. Prvi mirovinski stup temelji se na međugeneracijskom sporazumu. To znači da doprinose, prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju uplaćuju zaposlenici, a iz njega se isplaćuju mirovine sadašnjim umirovljenicima. Prvim mirovinskim stupom upravlja država.

Drugi mirovinski stup nije ujednačen i dijeli se na: obvezno dopunsko osiguranje, kolektivno dopunsko mirovinsko osiguranje i dobrovoljno dopunsko osiguranje.

Obvezno dopunsko osiguranje plaćaju poslodavci za one svoje zaposlenike koji uglavnom obavljaju teške i opasne poslove koji se nakon određene dobi više ne mogu uspješno obavljati (od početka 2001. godine uvođenje obveznog dopunskog mirovinskog osiguranja zamijenilo je beneficirani radni staž) (Vzajemci skupina, n.d.).

Kolektivno dopunsko mirovinsko osiguranje provodi se prema mirovinskom planu i mora uključivati najmanje 51% zaposlenih kod poslodavca. Za poslodavca su premije porezna olakšica jer izravno umanjuju osnovicu poreza na dohodak. Poduzeće ima porezne olakšice i pristupanjem ovom obliku mirovinskog osiguranja umanjuje osnovicu poreza na dohodak, ali ne povećava osnovicu poreza na dohodak i ne plaća doprinose za socijalno osiguranje niti poreze na plaću. Od 2007. godine ovo je jedina porezna olakšica koju pojedinac može ostvariti, uz uzdržavane članove

obitelji. No, ova porezna olakšica ograničena je na maksimalni iznos od 5,844% bruto plaće i ne može iznositi više od 2.646 eura na godišnjoj razini (Vzajemci skupina, n.d.).

Za dobrovoljno dodatno osiguranje pojedinac odlučuje samostalno i može koristiti porezne olakšice ili odgodu poreza na dohodak u iznosu do 5,84% bruto plaće, ali ne više od 220 eura mjesečno. U ovom osiguranju premiju plaća pojedinac i ona nema porezne pogodnosti za poslodavca.

Treći mirovinski fond ne ovisi o radnom statusu pojedinca i predstavlja različite mogućnosti individualnog starosnog mirovinskog osiguranja u raznim investicijskim proizvodima (štednje u obveznicama, dionicama, kroz uzajamne fondove, osiguranje ulaganja i dr.). Dopunsko mirovinsko osiguranje najpopularniji je oblik mirovinske štednje u Sloveniji. Prednosti štednje u okviru dopunskog mirovinskog osiguranja su (Triglav pokojnine, n.d.):

- porezne olakšice (za poslodavce i/ili zaposlenike),
- sigurnost i transparentnost (zakonodavstvo osigurava visoku razinu sigurnosti odgovarajućim propisima i nadzorom koji se provodi izravno i neizravno),
- niski troškovi (niski troškovi su propisani zakonom),
- zajamčen povrat

Štednje u okviru dopunskog mirovinskog osiguranja koncipirane su tako da se uplaćena sredstva članova prikupljaju na njihovim osobnim računima. Po ispunjenju uvjeta za umirovljenje, sredstva se članovima isplaćuju u odabranom obliku mirovinske rente (dopunske mirovine). Sredstva na osobnom mirovinskom računu člana podliježu nasljeđivanju u slučaju smrti prije umirovljenja te za određene vrste mirovinskih renta nakon odlaska u mirovinu. Član može prekinuti štednju u bilo kojem trenutku te u bilo kojem trenutku može nastaviti sa štednjom (Triglav pokojnine, n.d.).

3.3.Uvjeti za odlazak u mirovinu u Republici Sloveniji

Pravo na starosnu mirovinu osiguranici u Sloveniji mogu ostvariti s navršениh 65 godina života ako imate najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno razdoblje obveznog ili dobrovoljnog uključivanja u obvezna osiguranja i razdoblja za koja su uplaćeni doprinosi (npr. staž dopunske mirovine, skrb za dijete u prvoj godini života). Ranije može ostvariti pravo na mirovinu ako ima

40 godina mirovinskog staža bez prekida i najmanje 60 godina. Isti uvjeti vrijede za žene i muškarce za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu.

Dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu može se sniziti zbog njege djeteta, uključivanja u obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje prije navršene 18. godine života, obveznog služenja vojnog roka, rada na poslovima na kojima se staž osiguranja povećavao i osobnim okolnostima uvjetovanim zdravstvenim stanjem. U nekim slučajevima snižavanje dobne granice za žene i muškarce je različito.

Ako osiguranik ima 60 godina i navršenih 40 godina mirovinskog staža (ovo uključuje razdoblja za koje su uplaćeni doprinosi, uključujući razdoblje dobrovoljnog uključivanja u obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje nakon 1. siječnja 2013. godine te staž dodatnog osiguranja, kao i posebno razdoblje, kao što je obavljanje dužnosti u obrani države), može ostvariti pravo na prijevremenu mirovinu. No, to znači da će dobiti smanjenu mirovinu i da je smanjenje mirovine trajno. Uvjeti za stjecanje prava na prijevremenu mirovinu isti su za žene i muškarce (Moje delo, n.d.).

Prijevremena mirovina se određuje se prema navršenom mirovinskom stažu iz mirovinske osnovice na isti način kao i starosna mirovina, a zatim se za svaki mjesec nedostajuće dobi, do navršene 65. godine života, mirovina umanjuje za 0,3%. Ukupno smanjenje mirovine ne može biti veće od 18%, jer se starosna mirovina može smanjiti za najviše pet godina nedostajuće dobi.

Ako osiguranik ispunjava uvjete za starosnu ili prijevremenu mirovinu i želi nastaviti raditi s nepunim radnim vremenom (a ima obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje), najmanje dva sata dnevno ili deset sati tjedno, može otići u mirovinu djelomično. U takvom slučaju uz plaću prima djelomičnu mirovinu. Ako osiguranik ode djelomično u mirovinu i radi nepuno radno vrijeme, ima pravo i na proporcionalni dio isplate 40% starosne mirovine koju može primati najviše tri godine (Moje delo, n.d.).

Pravo na udovičku mirovinu ostvaruje nadživjeli bračni ili izvanbračni partner ako do smrti umrlog osiguranika ima 58 godina (vrijedi od 2022. godine), ako je potpuno nesposoban za rad ili ako

mora uzdržavati djecu koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu. Pravo na udovičku mirovinu može ostvariti i razvedeni bračni ili izvanbračni drug, ako ga je umrli bio dužan uzdržavati. Pod određenim uvjetima, pravo pripada i izvanbračnim partnerima ili partnerima u registriranoj istospolnoj zajednici. Osim uvjeta na strani preživjelog ili razvedenog supružnika ili partnera, izvanbračnog partnera ili partnera u registriranom istospolnom partnerstvu, moraju biti ispunjeni i uvjeti na strani pokojnika. Ako osoba još nije navršila 58 godina, ali je navršila 53 godine, može tražiti udovičku mirovine kada navrší 57,5 godina. Ukoliko osoba ispunjava uvjete za stjecanje prava na udovičku mirovinu, ali u isto vrijeme već prima vlastitu mirovinu ili ispunjava uvjete za stjecanje prijevremene, starosne ili invalidske mirovine, ima mogućnost birati koju mirovinu želi primati (Moje delo, n.d.).

Obiteljska mirovina pripada djeci, pastorčadi, pastorkama, unukama, unucima i drugoj djeci bez roditelja koju je uzdržavao osiguranik. Ova vrsta mirovine pripada i roditeljima koje je uzdržavalo preminulo dijete. Za stjecanje ovog prava postavljaju se razni uvjeti kao npr. dob, školovanje, nesposobnost za rad, kako na strani umrlog tako i na strani člana ili članova obitelji (Moje delo, n.d.).

Pravo na invalidsku mirovinu stječe osoba (invalid) u skladu s propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju te se ono stječe za (Moje delo, n.d.):

- invalidnost I. kategorije,
- Invalidnost II. kategorije ako je osoba nesposobna za drugi rad s punim radnim vremenom bez profesionalne rehabilitacije, koja joj se ne pruža jer je starija od 55 godina,
- Invalidnost II. kategorije i ako je osoba nesposobna za drugi rad s nepunim radnim vremenom od najmanje četiri sata dnevno bez profesionalne rehabilitacije, koja joj nije omogućena jer je starija od 50 godina,
- Invalidnost II. ili III. kategoriju i ako osobi nije omogućeno adekvatno zaposlenje jer je navršila 65 godina života.

Pravo na invalidsku mirovinu osiguranik može steći u slučaju ozljede na radu ili profesionalne bolesti te u slučaju ozljede izvan rada ili bolesti, ali osoba mora biti uključena u obvezno osiguranje. Ovo razdoblje uključivanja mora obuhvatiti najmanje jednu trećinu razdoblja od 20. godine do

početka invaliditeta, odnosno 26. ako ima višu stručnu spremu i 29. ako ima višu stručnu ili fakultetsku naobrazbu.

3.4.Vrste mirovina u Republici Sloveniji

Kao što je navedeno, u Republici Sloveniji postoji starosna, invalidska, udovička i obiteljska mirovina. Tablica 9. prikazuje broj umirovljenika u Sloveniji prema vrsti umirovljenja u siječnju 2022. godine.

Tablica 9. Broj umirovljenika u Sloveniji prema vrsti umirovljenja

VRSTA MIROVINE	Broj (mjesec)	Struktura (mjesec)
Starosna	471.831	75,2%
Prijevremena	3.446	0,5%
Djelomična	4.028	0,6%
Invalidska	72.447	11,6%
Obiteljska	27.716	4,4%
Udovička	55.161	8,8%
Ukupno	627.155	100,0%
Dio udovičke	69.016	
Dio starosne ili prijevremene	15.002	

Izvor: ZPIZ, 2022

Tablica 10. prikazuje visinu prosječnih bruto i neto mirovina u Republici Sloveniji prema vrsti mirovine.

Tablica 10. Visina prosječnih bruto i neto mirovina u Republici Sloveniji prema vrsti mirovine

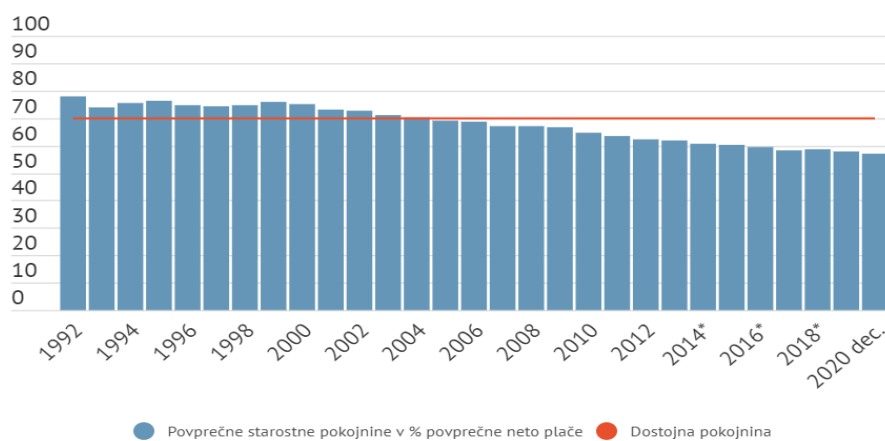
PROSJEČNA MIROVINA, 1/2020							
VRSTA	IZNOSI U EURIMA		INDEKSI				
	1/2020	1-1/2020	<u>1/20</u> 12/19	<u>1/20</u> 1/19	<u>1-1/20</u> <u>1-</u> 1/19	<u>1/20</u> 12/19	<u>1-1/20</u> 1-12/19
PROSJEČNA BRUTO MIROVINA							
Starosna	671,15	671,15	100,0	104,1	104,1	100,0	101,2
Muška	674,05	674,05	99,9	103,4	103,4	99,9	100,8
Ženska	668,21	668,21	100,1	104,8	104,8	100,1	101,7
invalidska	516,43	516,43	100,0	103,8	103,8	100,0	101,1
Muška	508,41	508,41	100,0	103,5	103,5	100,0	101,0
Ženska	528,19	528,19	100,0	104,2	104,2	100,0	101,3
Obiteljska ili udovička	417,14	417,14	99,9	103,9	103,9	99,9	101,1
Muška	342,92	342,92	98,8	103,9	103,9	98,8	100,7
Ženska	429,52	429,52	101,0	104,9	104,9	101,0	102,1
Dio udovičke	67,81	67,81	100,0	104,1	104,1	100,0	101,3
Muška	61,13	61,13	99,9	104,2	104,2	99,9	101,3
Ženska	69,40	69,40	100,0	104,1	104,1	100,0	101,3
40 % starosne	353,00	353,00	-	-	-	-	-
Muška	342,11	342,11	-	-	-	-	-
Ženska	372,70	372,70	-	-	-	-	-
20 % prijevremene	186,56	186,56	-	-	-	-	-
Muška	185,93	185,93	-	-	-	-	-
Ženska	187,04	187,04	-	-	-	-	-
PROSJEČNA NETO MIROVINA							
Starosna	667,12	667,12	100,2	104,2	104,2	100,2	101,4
Muška	669,10	669,10	100,2	103,5	103,5	100,2	101,0
Ženska	665,10	665,10	100,3	104,9	104,9	100,3	101,8
invalidska	515,61	515,61	100,0	103,9	103,9	100,0	101,1
Muška	507,42	507,42	100,1	103,6	103,6	100,1	101,0
Ženska	527,60	527,60	100,0	104,2	104,2	100,0	101,3
Obiteljska ili udovička	416,60	416,60	100,0	103,9	103,9	100,0	101,1
Muška	342,54	342,54	98,9	103,9	103,9	98,9	100,7
Ženska	428,96	428,96	101,1	104,9	104,9	101,1	102,2
Dio udovičke	67,81	67,81	100,0	104,1	104,1	100,0	101,3

Muška	61,13	61,13	99,9	104,2	104,2	99,9	101,3
Ženska	69,40	69,40	100,0	104,1	104,1	100,0	101,3
40 % starosna	312,80	312,80	-	-	-	-	-
Muška	303,24	303,24	-	-	-	-	-
Ženska	330,09	330,09	-	-	-	-	-
20 % prijevremene	172,12	172,12	-	-	-	-	-
Muška	171,41	171,41	-	-	-	-	-
Ženska	172,67	172,67	-	-	-	-	-

Izvor: Zavod za pokojinsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, 2020

Podaci prikazani u Tablici 10. ukazuju na to da najveće prosječne bruto i neto mirovine imaju osobe koje su u starosnoj mirovini. Kretanje iznosa javnih mirovina može se ilustrirati usporedbom visine prosječne neto starosne mirovine i prosječne neto plaće. Prilikom osamostaljenja Republike Slovenije prosječna starosna mirovina činila je 78% prosječne neto plaće, no od tada je u padu. U prosincu 2020. godine prosječna starosna mirovina iznosila je 57% prosječne neto plaće. Pad je posljedica mirovinskih reformi koje su uvelike smanjile stope za određivanje mirovina i produžile razdoblje u kojem se one obračunavaju vidljivo na slici 6.

Slika 6. Odnos prosječnih plaća i starosnih mirovina u Sloveniji

Izvor: FinancePro, 2021

4. REFORME MIROVINSKOG SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ I REPUBLICI SLOVENIJI

Od osamostaljenja Republike Hrvatske i Republike Slovenije u više su se navrata provodile reforme mirovinskog sustava, a sve kako bi mirovinski sustav postao održiv. U razvijenim, kao i u tranzicijskim državama, među prioritetima se uvrštava reforma mirovinskog sustava. Tijekom protekla dva desetljeća do izražaja je došla nužnost promjena u mirovinskim sustavima. Mirovinskim reformama nastoji se formirati socijalno funkcionalan i financijski stabilan mirovinski sustav, odnosno nastoji se dobiti ravnoteža između primjerenih mirovina i financijske održivosti cjelokupnog mirovinskog sustava (Raiffeisen istraživanja, 2014).

4.1. Provedba reformi u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj su Domovinski rat i proces tranzicije negativno utjecali na ravnotežu mirovinskog sustava. Tako je već 1996. godine omjer između osiguranika i umirovljenika pao na 1,66. U isto vrijeme događalo se zamjetno opadanje udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći. Uslijed rasta broja umirovljenika rasli su i izdaci za mirovine (u BDP-u i u ukupnom proračunu). Situacija u javnim financijama tražila je provođenje određenih mjera te se s njima krenulo 1999. godine. Navedene mjere poznate su pod nazivom „mini reforma“. Cilj „mini reforme“ je bio mirovinski sustav učiniti održivijim (Raiffeisen istraživanja, 2014).

Mjere poduzete 1999. obuhvaćale su podizanje starosne dobi za odlazak u mirovinu, produljenje razdoblja obračuna mirovina, postroženje kriterija za stjecanje invalidskih mirovina i sl. Posljedice mini reforme u desetogodišnjem razdoblju (1999.-2008.) bile su produljenje zakonske dobi za odlazak u mirovinu (za muškarce s 60 na 65 godina starosti, za žene s 55 na 60 godina), podizanje minimalne dobi prijevremenog umirovljenja, a navršene godine života (umjesto mirovinskog staža) postaju ključan kriterij za povoljnije ispunjavanje uvjeta starosti za priznavanje prava na mirovinu (pod uvjetom da osoba ima 15 godina mirovinskog staža). (Raiffeisen istraživanja, n.d.).

Formiranjem novih kategorija korisnika mirovina (invalida Domovinskog rata i obitelji poginulih branitelja) kao posljedica teškog socijalnog poslijeratnog razdoblja dodatno je produbilo problem održivosti mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj. Problem je što postoje i značajne razlike u iznosima prosječno isplaćenih invalidskih mirovina s obzirom na to kojoj kategoriji osoba pripada. Nadalje, poslijeratno tranzicijsko razdoblje, koje je bilo obilježeno neuspješnom privatizacijom i

izostankom strateških mjera gospodarske politike, smatra se razdobljem velikodušnih prijevremenih umirovljenja (s prosječnom starosti 50/55 godina). U to su vrijeme bile aktualne i niske dobne granice za redovito umirovljenje. Različiti oblici umirovljenja koristili su se za ublažavanje negativnih socijalnih učinaka nezaposlenosti (Raiffeisen istraživanja, n.d.).

Financijska neodrživost mirovinskog sustava uzrokovana demografskim kretanjima te nepovoljnim kretanjima na tržištu rada, odražavala se kroz pojavu sve dubljeg mirovinskog deficita. Naime, tekući rashodi za isplate mirovina po načelu međugeneracijske solidarnosti značajno su premašivali tekuće doprinose prikupljene na osnovi mirovinskog osiguranja. (Raiffeisen istraživanja, n.d.). Iz navedenog razloga početkom 2002. godine uveden je sustav kapitalnog pokrića te su se na taj način rizici osiguranja počeli dijeliti na više razina i nositelja osiguranja. Time je započela druga faza mirovinske reforme u sklopu koje uveden sustav temeljen na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Od tog vremena mirovinski se sustav temelji na trodijelnom mirovinskom osiguranju.

Uvođenje drugog stupa mirovinskog osiguranja značilo je i određeni tranzicijski trošak reforme te je on na godišnjoj razini iznosio 5 milijardi kuna. Uslijed uplaćivanja dijela doprinosa u II. stup mirovinskog osiguranja dolazi do manjka u prvom stupu međugeneracijske solidarnosti za koji je odlučeno da će biti pokriven iz državnog proračuna. (Raiffeisen istraživanja, n.d.).

Mirovinska se reforma trebala nastaviti u smjeru smanjenja izdvajanja za prvi stup te u smjeru povećanja izdvajanja u drugi stup. Kroz ulaganje mirovinskih fondova povećava se domaća štednja i investicije, dolazi do produbljenja tržišta kapitala, gospodarskog rasta i povećanja životnog standarda budućih umirovljenika.

Da bi se poboljšao nepovoljni odnos između umirovljenika i radnika, nova mirovinska reforma iz 2018. godine usmjerila se na produljenje radnog staža. Zakonom je određeno da će u periodu od 1. siječnja 2019. godine do 31. prosinca 2027. godine pravno na starosnu mirovinu imati osiguranik s navršениh 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža. Od 1. siječnja 2033. godine pravo na starosnu mirovinu imat će osiguranik koji navršи 67 godina života i ima 15 godina mirovinskog staža. Na taj se način nastoji postićи da zaposlenici duže ostanu u svijetu rada (Financijski klub, 2019).

Hrvatski građani u prosjeku imaju 30 godina radnog staža, a prosjek Europske unije je 35. Navedena činjenica, također, je doprinijela novoj mirovinskoj reformi. Ispodprosječni radni stažu u Republici Hrvatskoj posljedica je ulaska u prijevremene i povlaštene mirovine, odnosno relativno brzo isključivanje hrvatskih građana iz radno sposobnog stanovništva bez obzira što još uvijek mogu doprinosti vlastitim radom. Poradi toga, određena je penalizacija od 0,3% po mjesecu prijevremenog odlaska u mirovinu, odnosno 18% za pet godina.

4.2. Provedba reformi u Republici Sloveniji

Do 1995. godine, zbog rastuće potrebe za sredstvima za osiguranje mirovina, povećane su i stope doprinosa iz bruto dohotka, s 22,55% u 1989. na 31% u 1995. godini. Krajem 1995. godine Skupština Zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje složila se s Vladinim prijedlogom da se stopa doprinosa smanji na 8,85% i time rastereti relativno nekonkurentno slovensko gospodarstvo, ali je postavila uvjet da može pokriti eventualne mirovinske izdatke iz blagajne Zavoda iz državnog proračuna. Vlada Republike Slovenije tako je zajamčila isplatu mirovina uz obvezu da ih sama djelomično financira.

U drugoj polovici 1996. godine predložena je nova mirovinska reforma, ali Sabor nije prihvatio predložena polazišta za reformu. Njima je bilo predviđeno uvođenje višestupnog modela, čime bi se smanjila prava iz prvog stupa, uz uvođenje obveznog drugog stupa s investicijskim načinom financiranja.

U lipnju 1997. godine pripremljena je Bijela knjiga o reformi mirovinskog i invalidskog osiguranja. Projekt je pomogla izraditi skupina slovenskih i stranih stručnjaka pomoću sredstava iz programa Phare. Predstavljen je u studenom 1997. Bijela knjiga spominje i specifične promjene u funkcioniranju prvog stupa, odnosno obveznog osiguranja, kao što su viša dob za umirovljenje i kraće prijelazno razdoblje, te izjednačavanje uvjeta umirovljenja muškaraca i žena.

U ljeto 1998. u Sabor je ponovno poslan prijedlog novog zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, koji je sadržavao promjene prvog stupa predviđene Bijelom knjigom. Prijedlogu uvođenja drugog stupa sindikati su se oštro usprotivili zbog straha da država u daljoj budućnosti neće moći isplaćivati mirovine iz prikupljenih sredstava. Značajke drugog stupa nisu bile dovoljno

jasno objašnjene i predstavljene, a ujedno je nedovoljno detaljno opisano i njegovo financiranje. Zbog navedenog i nakon prosvjeda koji su organizirali sindikati, Vlada je zauzela neka kompromisna stajališta i privremeno odgodila uvođenje predloženog drugog stupa obveznog dopunskog mirovinskog i invalidskog osiguranja. I sama je procijenila da bi zbog početnih dodatnih troškova proračuna brzi prijelaz na takav drugi stup bio ekonomski prezahtjevan (Prijetelj, 2000).

Umjesto drugog stupa spominjalo se dodatno mirovinsko osiguranje u koje bi se osiguranici dobrovoljno uključili, a za ulaganje bi bili nagrađeni poreznim olakšicama. Zakonodavni postupak za reformu mirovinskog i invalidskog osiguranja uveden je u srpnju 1998., a usvojen u prosincu 1999. godine. Značajka novog Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2000., je sveobuhvatna reforma mirovinskog sustava, uvjetovana padom nataliteta, produljenjem životnog vijeka, starenjem stanovništva i posljedičnim nepovoljnim promjenama aktivnog i neaktivnog stanovništva. stanovništvo. Kao rezultat toga, više nije bilo moguće isplaćivati mirovine koje istovremeno osiguravaju socijalnu sigurnost primateljima. Zakon je tako uveo novi način prikupljanja i štednje sredstava radno aktivnog pojedinca u mirovinskom sustavu za korištenje tih sredstava u mirovini. Osiguranici moraju pametno osigurati financijsku sigurnost za starost jer su mjere novog zakona dovele do relativnog smanjenja iznosa mirovina u odnosu na plaće zbog promjena usklađivanja mirovina i promjena u vrednovanju staža osiguranja.

Mirovinska reforma, koja povećava poticaje starijim osobama da ostanu na tržištu rada, primjerice, smanjenjem implicitnog oporezivanja nastavka rada ili podizanjem zakonske dobi za odlazak u mirovinu, trebala bi imati pozitivan učinak na zapošljavanje i, kroz veću integraciju tržišta rada, na BDP. Mirovinska reforma, koja je u Sloveniji stupila na snagu 2013. godine, ojačala je vezu između uplaćenih doprinosa i primljenih mirovina te izjednačila zakonsku dob za umirovljenje za muškarce i žene. Za oba spola predviđeno je postupno povećanje zakonske dobi za odlazak u mirovinu na 65 godina do 2020. Reformom su povećane naknade za prijevremeno umirovljenje (mirovina se umanjuje za 0,3% za svaki mjesec odlaska u mirovinu prije zakonske dobi za umirovljenje) i uvedeni su bonusi za nastavak rada u mirovini. Mirovina se povećava za 1% za svako tromjesečje rada iznad zakonske dobi za umirovljenje uz maksimalni bonus od 12%).

Nove mjere pridonijele su usporavanju priljeva novih korisnika u mirovinski sustav, no potrebno je voditi računa o brzom porastu broja umirovljenika prije provedbe najnovije mirovinske reforme. Procjene OECD-a pokazuju da će provedena mirovinska reforma povećati BDP za 0,1% u prvih pet godina i za 0,3% u sljedećih pet godina. Ovaj učinak na BDP bit će posljedica povećanja stope zaposlenosti koja će se povećati za 0,2% u prvih pet godina nakon reforme te za 0,2% u sljedećih pet godina. Unatoč sličnoj stopi rasta zaposlenosti, doprinos zaposlenosti na rast BDP-a nerazmjerno će biti veći na kraju desetogodišnjeg razdoblja, budući da desetogodišnji učinak na prinos na kapital prije reforme pretpostavlja povećanje temeljnog kapitala na u istoj razini kao i zapošljavanje (OECD, 2015).

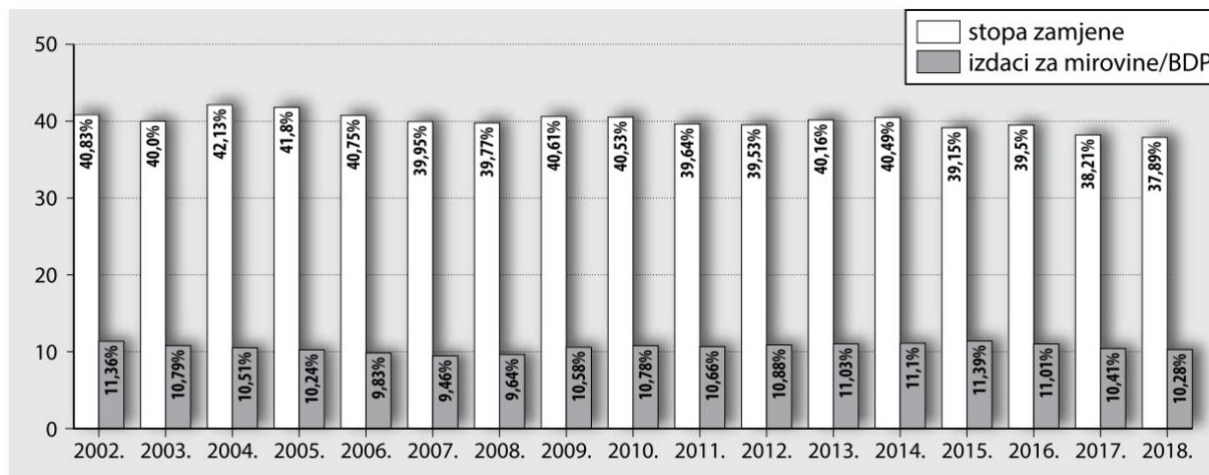
Jedna od glavnih novina koju je donijela mirovinska reforma 2020. godine su veće mirovine. Nakon završetka prijelaznog roka očekuje se povećanje mirovina za muškarce za 11%, a za žene za 5,4%. Mirovinska reforma iz 2020. godine donijela je dodatni postotak 1,36% za brigu o svakom djetetu (maksimalno za troje djece). Povećanje navedenog postotka utjecat će na određivanje svih starosnih, udovičkih, obiteljskih i invalidskih mirovina.

Mirovinska reforma iz 2020. godine, također, se bavi područjem dvojnog statusa. To znači da umirovljenik može istovremeno primati dio mirovine, kao i prihod od rada ili djelatnosti. Zaposlenik koji je ispunio uvjete za starosnu mirovinu i ostao u radnom odnosu mogao je primati samo 20% mirovine. Mirovinskom reformom iz 2020. godine predviđeno je da osiguranici koji ispunjavaju uvjete za starosnu mirovinu umjesto 20% mogu primati mirovinu od 40%. To će biti vremenski ograničeno na 3 godine. Nakon 3 godine moći će primati 20% starosne mirovine (Dana, 2019).

4.3. Uspješnost reformi mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji

Od reforme iz 2002. godine pa sve do reforme iz 2018. godine u Republici Hrvatskoj nije poboljšano stanje u sklopu mirovinskog sektora. „Udio izdataka za mirovine u DPF-u 2002. iznosio je 11,36% dok je 2018. iznosio 10,28%. Istodobno, stopa zamjene (udio prosječne mirovine u prosječnoj plaći) 2002. bila je 40,83%, a na kraju 2018. je manja i iznosi 37,89%.“ (Samodol, 2020).

Slika 7. Stanje u hrvatskom mirovinskom sektoru nakon provedenih reformi

Izvor: Samodol, A., 2020

Postoje brojni pokazatelji neuspješnosti mirovinskih reformi u Republici Hrvatskoj. Jedan od pokazatelja je i ukupan transfer iz proračuna prema prvom i drugom stupu. Naime, udio ukupnih transfera iz proračuna u prvi stup u BDP-u od 2002. do 2018. godine kretao se od 4,4 do 5,8% BDP-a. Udio doprinosa u drugi stup u BDP-u povećao se s 0,9% 2002. na 1,61% u 2018. Također, udio godišnjeg tranzicijskog troška drugog stupa u BDP-u se ne smanjuje, već povećava s 1,2% 2002. na 1,6% BDP-a u 2018. Udio godišnjeg tranzicijskog troška u ukupnim transferima iz proračuna u prvi stup doseže 34 %. Dakle, u svakoj milijardi kuna transfera iz proračuna u prvi stup, 340 milijuna kuna je tranzicijski trošak drugog stupa na kraju 2018. (Samodol, 2020: 80).

Svaka od provedenih reformi u kontekstu hrvatskog mirovinskog sustava nije dovela do željenih rezultata, odnosno nije ostvarila postavljene ciljeve. Naime, tranzicijski trošak u hrvatskom mirovinskom sustavu je 3,25 puta veći od prinosa. Osim navedenog, primjerenost mirovinskog sustava određuje se stopom zamjene prve neto mirovine s neto plaćom, a navedena stopa je u Republici Hrvatskoj pogoršana (Samodol, 2020).

U Sloveniji se trostupni mirovinski sustav uglavnom temelji na prvom mirovinskom stupu kojim upravlja Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Drugi stup (PDPZ - dobrovoljno dopunsko mirovinsko osiguranje) trenutno nema previše važnu ulogu u odnosu na prvi stup. Važnost drugog

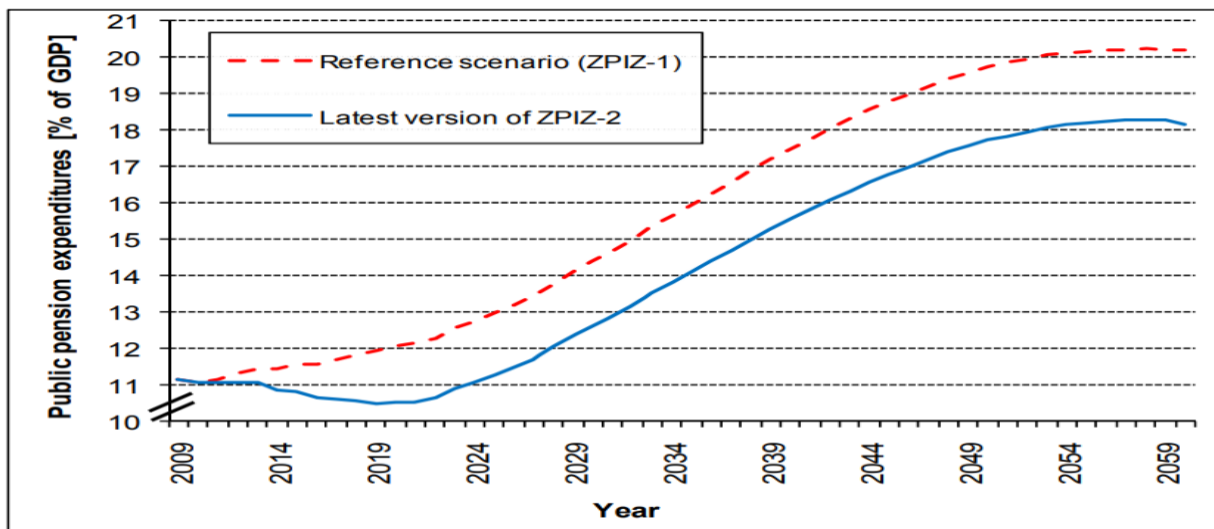
stupa ni u budućnosti neće značajno porasti. Važnost trećeg stupa u štednji za mirovine, također, je niža, nego u razvijenijim zemljama.

Slovenija nastoji povećati održivost mirovinskog sustava određenim mjerama, kao što su određene beneficije pri zapošljavanju starijih osoba i povećanje postotka naknade za zaposlenost nakon ispunjenja uvjeta za mirovinu. Međutim, navedeno u srednjoročnom razdoblju nije dovoljno. Produljenje životnog vijeka i daljnje umirovljenje baby boomera uvelike će povećati broj umirovljenika, pa bi imalo smisla povezati dob za umirovljenje i/ili mirovinu s očekivanim životnim vijekom određene skupine stanovništva. Uz uvođenje niskih kamatnih stopa, neizbježno je i povećanje štednje u drugom i trećem stupu, što bi moglo biti ojačano dodatnim državnim poticajima.

Daljnje mirovinske reforme ne bi trebale zanemarivati način financiranja zdravstvenog sustava i, što je još važnije, dugotrajne skrbi. U sadašnjem mirovinskom sustavu u Sloveniji svaki financijski deficit u mirovinskom i zdravstvenom fondu popunjava se iz državnog proračuna, ali ne postoje kvalitetni modeli i izračuni kako bi se brže procijenila predložena rješenja i kako bi se pomoglo donositeljima odluka u odlučivanju (DANA, 2019).

Iako postoje područja na kojima se može poboljšati mirovinski sustav u Sloveniji, dosadašnje mirovinske reforme u Sloveniji dovele su do boljeg funkcioniranja cjelokupnog mirovinskog sustava te da rasta mirovina kao i do približavanja slovenskog mirovinskog sustava onima iz razvijenih država. Slika 9. prikazuje pretpostavljeni udio javnih mirovinskih rashoda u BDP-u do 2059. godine. Crvenom je linijom označen dosadašnji sustav, a plavom je označen novi sustav. Moguće smanjenje rashoda za javni mirovinski sustav u najvećoj je mjeri vezano uz šire razdoblje za izračun mirovine i drugačiji način indeksacije (Čok i Sambdt, n.d.).

Slika 8. Udio javnih mirovinskih rashoda u slovenskom BDP-u

Izvor: Čok, M. i Sambt, D. (n.d.)

5. USPOREDBA MIROVINSKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE I REPUBLIKE SLOVENIJE

5.1. Usporedba prosječnih plaća Republike Hrvatske i Republike Slovenije

Tablica 11. prikazuje da je prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za 2021. iznosila je 7.129 kuna, dok je prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za 2021. iznosila je 9.599 kuna. U Republici Sloveniji prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama za 2021. iznosila je 1.233,36 eura (približno 9.271,38 kn) dok je prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenome u privatnim osobama u 2021. iznosila 1.923,92 eura (približno 14.462,44 kn). Analizom Slovenije i Hrvatske Slovenija je u znatnom porastu po isplati plaće pravnim osobama u odnosu na Hrvatsku. Prosječna mirovina u Republici Hrvatskoj iznosi oko 4.000,00 kn dok u susjednoj Republici Sloveniji iznosi oko 5.000,00kn, s obzirom na veće plaće u Sloveniji podrazumijeva se i veća mirovina (HZMO, 2021).

Tablica 11. Prosječne mjesečne isplaćene bruto i neto plaće isplaćene po zaposlenome u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji

	Prosječna mjesečna bruto plaća u kn	Prosječna mjesečna neto plaća u kn
Republika Hrvatska	9.599 kuna	7.129 kuna
Republika Slovenija	14.462,44 kuna	9271,38 kuna

Izvor: HZMO,2020

5.2. Usporedba prosječnih troškova života Republike Hrvatske i Republike Slovenije

Prosječni godišnji trošak života u Republici Hrvatskoj 2021. iznosio je 73.142,10 kn, dok je mjesečni prosječni trošak iznosio 6.088,91 kn, što znači da prosječna isplaćena neto plaća nije bila dovoljna za pokrivanje troškova života, pokrivanje ostalih životnih potreba i želja. Manje od 30% plaće odlazi na podmirivanje troškova hrane čija cijena konstantno raste, dok je prosjek EU-a između 11% i 15%. Prosječni godišnji trošak u Republici Sloveniji 2021. iznosio je 88.900,00 kn, dok je prosječni mjesečni trošak iznosio 7,404,42kn. U Republici Sloveniji troškovi života su veći u odnosu na Republiku Hrvatsku što ne znači da građani ne mogu lakše podmirivati obveze s obzirom da je prosječna plaća veća (HZMO, 2021).

U tablici 12. prikazani su podaci prosječnih mjesečnih i godišnjih troškova života dviju Republika.

Tablica 12. Prosječni mjesečni i godišnji troškovi života Republike Hrvatske i Republike Slovenije

	Prosječni mjesečni trošak života	Prosječni godišnji trošak života
Republika Hrvatska	6.088,91 kuna	73.142,10 kuna
Republika Slovenija	7.404,42 kuna	88.900,00 kuna

Izvor: HZMO, FinancePro,2020.

5.3. Usporedba broja osiguranika Republike Hrvatske i Republike Slovenije do 2020. godine

Broj osiguranika kroz godine u Republici Hrvatskoj znatno je rastao od 2015. do 2019. godine vidljivo u tablici 13. nakon čega je počeo padati a uzrok tome je što se znatno povećao broj umirovljenika te pogoršao relativni odnos umirovljenika i broja zaposlenih. Broj osiguranih osoba u Sloveniji je također rastao od 2015. do 2019. nakon čega je počeo padati razlog tome je što se odnos zaposlenih i umirovljenika kao u Hrvatskoj pogoršao (ZPIZ, 2013).

Tablica 13. Usporedba broja osiguranika Republike Hrvatske i Republike Slovenije

Godine	Hrvatska	Slovenija
2015.	1.413.637	842.557
2016.	1.440.188	888.646
2017.	1.475.044	920.640
2018.	1.506.912	948.463
2019.	1.545.192	963.313
2020.	1.536.300	953.296

Izvor: HZMO, Ministarstvo za finance

6. ZAKLJUČAK

Mirovinske reforme su vrlo važan dio upravljanja mirovinskim sustavom. Razlog tome je činjenica da one trebaju osigurati prilagođenost mirovinskog sustava trenutnim kretanjima na tržištu rada, kretanjima na demografskom području kao i mogućnostima financiranja mirovinskog sustava. Iz navedenog razloga brojne države pridaju velik značaj reformi vlastitih mirovinskih sustava, a sve kako bi osigurale njihovo funkcioniranje.

U tome nisu izuzetak ni Republika Hrvatska, a ni Republika Slovenija. Od osamostaljenja Republike Hrvatske i Republike Slovenije u ovim se državama kontinuirano provode reforme mirovinskog sustava. Zadaća reformi jest učiniti mirovinski sustav funkcionalnim u konkretnim područjima. To se ponajviše odnosi na način financiranja mirovinskog sustava, dobne granice za odlazak u mirovinu, uvjeti pod kojima se može otići u mirovinu, visine mirovina, rad nakon odlaska u mirovinu i dr.

Reforme mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj tek su djelomično uspješne. Temeljni neuspjeh uočava se na području financiranja mirovinskog sustava. Kada je riječ o Republici Sloveniji, reforme mirovinskog sustava dovele su do poboljšanja na području financiranja, odnosno održivosti samog mirovinskog sustava. Takve okolnosti ukazuju na to da je mirovinski sustav u Republici Sloveniji danas više funkcionalan u odnosu na funkcionalnost mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Ako promatramo Republiku Hrvatsku i Republiku Sloveniju, Slovenija ima veće prosječne plaće u odnosu na Hrvatsku, a samim time su i prosječne mirovine više. Ali ako promatramo troškove života u ove dvije zemlje možemo zaključiti kako je u Sloveniji prosječni trošak života veći te se razlika u mirovinama ne razlikuje toliko kada pogledamo prosječni trošak života u Hrvatskoj i Sloveniji.

LITERATURA

1. Antešić, D. (2020.), *(Ne)održivost hrvatskog mirovinskog sustava*, preuzeto s <https://www.liberal.hr/mirovinski-sustav-mirovine-944> (3. 3. 2022.)
2. Čok, M. i Sambt, D. (n.d.), *Mirovinska reforma u Sloveniji*, preuzeto s <https://www.ijf.hr/upload/files/file/AMS/zbornik.pdf> (2. 3. 2022.)
3. Dana (2019). *Pokojninska reforma 2020: pokojnine bodo višje!* Retrieved from <https://data.si/blog/pokojninska-reforma-2020-visje-pokojnine/> (12. 3. 2022.)
4. FinancePro (2021). *Demografija in pokojnine v Sloveniji od osamosvojitve do danes*. Retrieved from <https://pro.finance.si/POKOJNINA/8972777/Demografija-in-pokojnine-v-Sloveniji-od-osamosvojitve-do-danes> (17. 3. 2022.)
5. Financijski klub (2019.), *Mirovinska reforma – rad do 67. godine*, preuzeto s <http://finance.hr/mirovinska-reforma-rad-do-67-godine/> (11. 3. 2022.)
6. Gov.si (n.d.). *Upokojitev*. Retrieved from <https://www.gov.si/podrocja/zaposlovanje-delo-in-upokojitev/upokojitev/> (15. 3. 2022.)
7. HANFA (n.d.), *Mirovinski sustav*, preuzeto s: <https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf> (14. 3. 2022.)
8. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2021.), *Korisnici mirovina i prosječne mirovine*, preuzeto s <https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/statistika/korisnici-mirovina-2021/korisnici-mirovina-03-2021-za-2-2021.pdf?vel=685357> (24. 3. 2022.)
9. Hrvatsko mirovinsko osiguravajuće društvo (n.d.), *Hrvatski mirovinski sustav*, preuzeto s <https://hrmod.hr/hrvatski-mirovinski-sustav/> (17. 3. 2022.)
10. HZMO (2020.), *Pregled uvjeta za ostvarivanje prava na mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju u 2020.*, preuzeto s <https://www.mirovinsko.hr/hr/pregled-uvjeta-za-ostvarivanje-prava-na-mirovinu-prema-zakonu-o-mirovinskom-osiguranju-u-2020/716> (15. 3. 2022.)
11. Ministarstvo financija (n.d.), *Dobrovoljna mirovinska štednja*, preuzeto s <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/financijski-sustav/drzavna-poticajna-sredstva/dobrovoljna-mirovinska-stednja/429> (22. 3. 2022.)
12. Ministarstvo socijalne politike i mladih (2016), *Sustavi socijalne zaštite u Austriji i Sloveniji*, preuzeto s <file:///C:/Users/User2/Downloads/UNDP-HR->

- [Sustavi%20socijalne%20zastite%20u%20Austriji%20i%20Sloveniji_2016.pdf](#)
(21.3.2022.)
13. Ministarstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2016). *Bela knjiga o pokojninah*. Retrieved from <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/pokojnine/Bela-knjiga-o-pokojninah.pdf>
(21. 3. 2022.)
14. Ministarstvo za finance (2022). *Pregled javnofinančnih gibanj*. Retrieved from <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/ekonomska-in-fiskalna-politika/Blagajne-JF/Pregled-javnofinancnih-gibanj-januar-2022.pdf> (20. 3. 2022.)
15. OECD (2015). *Učinki strukturnih reform na gospodarsko rast*. Retrieved from <https://www.oecd.org/slovenia/slovenia-growth-effects-of-structural-reform-SLO.pdf>
16. Ministarstvo za finance (2018). *Prispevki za socialno varnost*. Retrieved from <https://www.fu.gov.si> (20. 3. 2022.)
17. PBZ Croatia (n.d.), *Prvi, drugi i treći stup za vašu mirovinu*, preuzeto s <https://www.pbzcofond.hr/info-zona/mirovinski-sustav/1-2-3-stup> (18. 3. 2022.)
18. Raiffeisen istraživanja (n.d.), *Prošlost, sadašnjost i budućnost mirovinskog sustava u RH*, preuzeto s <https://www.rm.f.hr/UserDocsImages/dokumenti/Proslost,%20sadasnjost%20i%20buducnost%20mirovinskoga%20sustava%20u%20RH.pdf> (19. 3. 2022.)
19. Moje delo (n.d.). *Pokojninski sistem*. Retrieved from <https://mojedelo-mojapokojnina.si/pokojninski-sistem/> (21. 3. 2022.)
20. Prijatelj, J. (2000). *Pokojninsko in invalidsko zavarovanje 2000. Zakon z uvodnimi pojasnili in komentarji*. Ljubljana: Center marketing international.
21. Samodol, A. (2020.), Mirovinske reforme kao trajno globalno pitanje i dizajniranje mirovinskog sustava – slučaj Hrvatske, *Međunarodne studije*, 20(1-2), 73-95.
22. Središnji državni portal (n.d.), Dobrovoljna mirovinska štednja (III. stup), preuzeto s <https://mss.gov.hr/kapitalizirana-stednja-ii-i-iii-stup/dobrovoljna-mirovinska-stednja-III-stup/153> (22. 3. 2022.)
23. The World Bank (2019.), *Primjerenost mirovina u Hrvatskoj*, preuzeto s <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/216731604615439079-0080022020/original/22.Primjerenostmirovina.pdf> (24. 3. 2022.)

24. Triglav pokojnine (n.d.). *Dodatno pokojninsko zavarovanje*. Retrieved from <https://www.triglavpokojnine.si/886/dodatno-pokojninsko-zavarovanje.aspx> (23. 3. 2022.)
25. Vodopivec, M., Primož D. i Klemen Š. (2008). *Posodobitev socialnega zavarovanja in izboljšanje zaposljivosti starejših v Sloveniji*. Koper: Fakulteta za management Koper.
26. Vzajemci skupina (n.d.). *Prijavite se na prejemanje novic na vaš elektronski naslov*. Retrieved from <https://www.vzajemci.com/clanek/razlike-med-tremi-pokojninskimi-stebri> (17. 3. 2022.)
27. Zajedničko izvješće (2021.), *Izveštaj o radu obveznih mirovinskih fondova za 2020. godinu*, preuzeto s https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-04-01/153711/ZAJEDNICKO_IZVJESCE_MIROVINSKI_FONDOVI_2020.pdf (10. 3. 2022.)
28. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (2020). *Mesečni statistični pregled*. Retrieved from https://www.zpiz.si/cms/userfiles/file/MSP_januar_2020.pdf (23. 3. 2022.)
29. ZPIZ (2022). *Upokojenici*. Retrieved from https://www.zpiz.si/wps/portal/cognos/msp/upokojenci/prejemniki_pokojnin (24. 3. 2022.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Rashod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za mirovine i mirovinska primanja.	5
Slika 2. Kretanje broja članova obveznih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj.....	7
Slika 3. Doprinosi za mirovine iz državnog proračuna u Republici Sloveniji	15
Slika 4. Projekcija izdataka za mirovine u Sloveniji i prosjek EU u % BDP-a	16
Slika 5. Omjer broja zaposlenih na 1 umirovljenika u razdoblju 1990. – 2019. godine	17
Slika 6. Odnos prosječnih plaća i starosnih mirovina u Sloveniji.....	23
Slika 7. Stanje u hrvatskom mirovinskom sektoru nakon provedenih reformi	29
Slika 8. Udio javnih mirovinskih rashoda u slovenskom BDP-u.....	31

POPIS TABLICA

Tablica 1. Karakteristike mirovinskih stupova u Republici Hrvatskoj	4
Tablica 2. Udio umirovljenika kojima prijete siromaštvo u Republici Hrvatskoj	4
Tablica 3. Prinosi obveznih mirovinskih fondova	6
Tablica 4. Zarade obveznih mirovinskih fondova po kategorijama u 2020. godini.....	7
Tablica 5. Iznimka za stjecanje prava na starosnu mirovinu.....	8
Tablica 6. Iznimke za prijevremenu starosnu mirovinu	9
Tablica 7. Korisnici mirovina prema vrstama i visini mirovina u Republici Hrvatskoj	12
Tablica 8. Vrste i stope doprinosa iz plaća zaposlenika.....	15
Tablica 9. Broj umirovljenika u Sloveniji prema vrsti umirovljenja	21
Tablica 10. Visina prosječnih bruto i neto mirovina u Republici Sloveniji prema vrsti mirovine	22
Tablica 11. Prosječne mjesečne isplaćene bruto i neto plaće isplaćene po zaposlenome u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji	32
Tablica 12. Prosječni mjesečni i godišnji troškovi života Republike Hrvatske i Republike Slovenije	33
Tablica 13. Usporedba broja osiguranika Republike Hrvatske i Republike Slovenije	33